

خصوصی

بوراخیلیش

«آرزو» دان - «آرزی» یا / ادبیات شناس لار و ساهر / اولمه ز شاعر
حبیب ساهر ایله دانیشیق / خزان لار / ساهره له... / بوغاز دا دیونله نهن سؤز /

حسن ایلدیریم / ۱ - آلاو / مرتضی مجدفر / ائلدار موغانلی
/ عزیز سلامی / ع - آغ گونئیلی / ار. اصغری / ار - داوران / و...

۵ چاپ ناصر داوران

● حبیب ساهره بورجوموز

اوتایلی - بوتایلی «آذربایجان ادبیاتینین اوندولماز نماینده لهریندهن بیریده حبیب ساهر» دیر. شبهه سیزکی، ادبیاتیمیزدا، خصوصیه جنوب ادبیاتیندا، ساهرین، انکشافلارا دوغرو، یوللار آچان موقعی واردیر. اونون شعرینده سولاردان دورو اولدوزلاردان فسونکار کلمه لهر گئییمینده، روحوندان توره نهن صمیمی و اینجه حس لهرله برابر، بیر وطنداش کیمی، قایغیلی و هیجانلی چیخیش لار ائدهن شاعر سیماسیلا راستلاشیریق. چوخ چتشدیلی زمین لهرده، باجاریق لا شعر یاذا بیلن شاعر، کوتله میزین مادی و معنوی حیاتی قارشسی سیندا پوئتیک بیرگوزگوکیمی آنلاشیلیر.

ساهر حاقدا دئییلن سؤز چوخ آز اولموشدور. اونون یارادیجیلیغی هه له کفایت قدهری آراشدیریلمامیندیر. شعرینده دالغالانان بدیعی گؤزهل لیک لهر و اؤزهل باجاری لار اوزه چیخماییب، آرا - بیر تشبث لهر ایسه، آرتیق عمومی سؤز لهر اولموشدور. اونون شعر دیلی نی، شعرینین بدیعی لیک و گؤزهل لیبی نی کانکرت شه کیله، تانیق گؤسته ره ره ک، اوزه چیخارماق لازم دیر.

چاغداش بو زمینده اؤز امکائی داخلینده بورجونو اؤده مه ک ایسته ییر بو نومره ده وئرله ن خصوصی بوراخیلیش ایسه ایلک آددیم دیر. گه له گه کده گؤزه جه ییمیز ایشه لهره.

«آرزو، دان - «آرزو» یا ح - ایلدیریم

آرزو اولدوزلاری، انسانلارین معنوی دونیالارینی شفق له ره بورویور اونلارین عؤمور یول لارینی آیدینلادیر. انسانلارین اوره کله ریندهن دوغولان آرزو و آمال لار، اونلارین ایچ اوزله رینین دوروگوژلو گوزگوسودور. آرزولار «مصلحت» له رین،

«حسابلاشما» لارین بورونه جه یینی، اؤرتویونو سویونوب جلوه له نهن اورکلهرین معنوی هیکل له ری دیر. صنعتکارلارین معنوی عالم له رینین، ائدهال و آمال لارینین پارلاق اولدوزلاری دا، اونلارین یاراتدیق لاری بدیی اثرله ردیر. صنعت اثرله رینده یارادیجی انسان لارین اوره ییندهن دوغان آرزو و ایسته ک له ره، اونلارین ائدهال لاری، آمال لاری ایله یوغرولور و صورت له رده، اوبرازلاردا، ملودیالاردا و جیزگی و بویالاردا مادی له شیر، عیانی له شیر و صنعت اثرینه چئوریلیر.

آذربایجانین گؤزکله ملی متفکر شاعیری استاد حبیب ساھرین لیریکاسیندا ترنم اولان آرزو و ایسته ک له ره، بؤیوک شاعرین آمال و ائدهال لارینین زوموزود گویونده کی سایریشان اولکلهر دیر.

ساھرین ده من لیبی بیر انسان کیمی حیات آخاری ایله زامان - زامان انکشاف ائتمیشدیر. او بیر انسان کیمی یئتگین له شیب، یوکسه لیب، کامیل له شدیجه، بیر شاعیر کیمی ده شعیردهن - شعیره دولغونلاشمیش و زنگین له شمیش دیر. شاعرین حیات تجربه سی آرتدیقجا، دوشونجه له ری دهرین له شدیجه، مراجعت ائتدیبی موضوع لار، افاده ائتدیبی دوغولار، دوشونجه له ره، اینتیم لیکدن (فردی لیکدن) عمومی لیبه دوغرو انکشاف ائتمیشدیر. او ایسته ک له ره و آمال لار تکجه بیر قلبین یوخ بلکه میلیون لارین ایسته ک له رینی و آرزولارینی افاده ائدهن بدیی اثرله ره چئوریلیمیشدیر.

شاعیرین لیریکاسیندان نمونه اولراق ایکی شعرینی: «آرزو» و «آرزو» شعرله رینی قارشیلادیراندا اولنارلا دقت له یانا شاندا، ساھرین محبت لیریکاسینین اجتماعی لیریکا سویه سینده دوغرو انکشافینی آیدین صورتده درک ائتمک، قاوراماق اولور. «آرزو» شعیری اونون گهنج لیک دؤرونون محبت موضوع سوندا یازلمیش صنعت محصولودورسا، «آرزو» شعیری شاعیرین کامیل لیک دؤرونون عمومی له شمیش سئوگی سینین بیتگین صنعت نمونه سی دیر.

ایندی هر ایکی شعر اؤته ری ده اولسا نظردهن کئچیرمه ک ایسته ییریک: «آرزو»

ظلمتین توزونو سحرالی له، اوره ک آیناسیندان دفع انده بیلسم وحشی گؤیرچین تک قانادلاناراق، اوزاق افسقله ره، آه، گنده بیلسم. «لیریک شعرلر»

او ایلیک سحری (سئودالاندیغی سحری) آنا رکهن، هجران گنجه له رینین قارانلیغینی، ناکام محبتین کدرینی سیلیب، افقون دورولدوغو بیر واختدا اوره یینی سینه سیندهن چیخاریب بیر وحشی گؤیرچین کیمی اوزاق افق له رده اوچورماق دیله ییر، نه یازیق کی تکجه

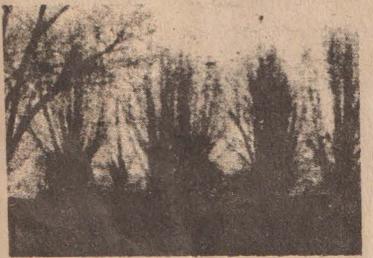
«آرزو»
ایسته رم غملی و طوفانلی گنجه یولچولاردا، بیر فانوس تک، یادا قطب اولدوزوتک رهبر اولام.
«سحر ایشیقلا نیر»
بوقارانلیق توزکیمی دئییل، بلکه قیرکیمی دیر؛ قاتی قارانلیق دیر. غم له ره، اضطراب لارلا، سکسه کله ره یوغرولموش مدھش بیر قارانلیق دیر. انسانلاری سارسیدان، یولچولاری یولوندان آزدیران قارانلیق دیر. بوقارانلیق، طوفانلاردان، بحرانلاردان، ظلمدن و ... دوغان بیر هیولا کیمی سعادتین ایشیق لی اوزونو اؤرتهن، دؤزولمه ز بیر قارانلیق دیر. بئله قارانلیق، طوفانلی و غملی گنجه له رده، شاعیر امید ایشیغی کیمی، مایاق کیمی یانماق ایسته ییر. قطب اولدوزونا، هئچ اولمازسا، بیر فانوسا دؤنوب، یولچولارا بلدچی اولماق آرزوسوندادیر. قارانلیق، قورخونج گنجه له رده انسانلارا ایشیق گره ک دیر؛ اودا ایشیغا (اولدوز، فانوسا) دؤنمه ک ایسته ییر.

«آرزو»
سیاه دالغالارین حلقه له رینده، قاباران بیر کؤپوک، چیرپینتی اولسام. غروب پرده سینده، سولقون اولدوز تک، گؤز یومار - اچان وقت سارالیب سولسام.

ندهن سه سیاه دالغالار هم «قارا صنعتکار لارین معنوی عالم له رینین، ائدهال و آمال لارینین بارلاق اولدوز لاری دا، اونلارین یاراتدیق لاری بدیی اثر له ر دیر»
دهنیز» ی آندیریر هم ده کی اونا دالغین - دالغین باخان «ایری سیاه گؤزلو قیزی.» قارا دنیزین دالغالاریلا سیاه گؤز له رین باخیشلارینین چاتیشدیغی حلقه له رده بیر کؤپوک کیمی قابارماق، اونلارین ایریلشیدان قوپان چیرپینتی سه سینه

دؤنمه ک، یاخود دولغون گؤز له رینی قارالا افق له ره زیلله یهن «یارین» گؤز له رینه بیر گؤز قیرپیمیندا یانیب، سؤنهن اولدوز کیمی گؤرونمه ک آرزوسو کئچیر اوره ییندهن. بونا کام محبتین سیزی سیندا، بو رمانتیک دوغولاردا گیزلی بیر «آه» سئزلییر. حزن لیک، یومشاق لیق ایچینده کی گیزلی آه کیمی.

«آرزو»
ایسته رم یای گونو، چؤلرده آخار بیر سواولوب دوم - درو گوزیاشی تک، یولدا چوخور ایچره دولام.

یابین ایستی، قیزمار گونله رینده، گؤیده ن اود اله ندییی بیرواختدا، سوسوز یولچولارین، یانغی سینی، اونلارین خیال لاریندان یارانان ایلغیم لا سوودا بیلیمیرسه ده، شاعیر بو ایلغیم لاری گنرچه کله شدیرمه ک ایسته رمیش. اؤزده، اؤز وجودونو اریدیب سویا دؤنده رمه ک یولویله. او سو اولماق آرزولامیشدیر. سو اولوب، سوسوز چؤل له رده آخیب، یولچولارین یولوندا کی چوخور لار ادولماق. دورولوغو، سهرین لیبی ایله اوره ک له ری اوخشاما ق یانغی لارینی سؤندورمه ک آرزولامیش. سوسوز چؤل له رده، ایستی یای گونو یولچولارا سو گره ک دیر. او سو اولماق، سویا دؤنمه ک آرزولامیشدیر.

«آرزو»
تیرره شن کولگه تک، بیرجه گورونسم ماوی پنجره نین بلور جامیندا. بیر پاربتی اولسام، یارین گوزونده سونوک بیر نور اولسام اونون شامیندا.

آیلی بیر گنجه ده پنجره نین آراخاسیندان، گؤی له ری، اولدوز لاری یانغین - یانغین سیر ائدیپ، گوموشو آی ایشیغینا بورونموش خاطر له ری بیر-بیر گؤز له ری قارشو سیندا او یادان سئوگیلی سینین گؤز له رینده، اونون

شاعر بویوک لویو، اوزون عومور لولویو انسان لارین اورهک لهرینده یاشاماقد گوزور

بیرداملایاش کیمی آخیب گوزوندن
اطلس اتگینه اریب ایتمس.
«سون»

شاعیر سئودا سوراغلی، خیال قانادلی گؤیهرچینی سینه سیندهن چیخاریب اوزاق افق لهره ساری اوچورور، بوخیال گؤیهرچینی اوچوب، دالغالاردا کؤیویه، چیرپنتی یا چئوریلیر، اوچوب غروب پرده سیندکی یانیب، سؤئن اولدوز صورتینه دوشور، یئنده اوچوب، ماوی پنجره نین بوللور جامیندا کولگه کیمی تیتیره ییر، یئنده اوچوب، شامین سؤنوک نوروندا ایشیلداییر، یارین گؤزلهرینده پارلیتی اولور، یئنده اوچوب خاطرله رین مورگوسونو پوزور، شیرین لیک لهری اویدایر. او سئوینج شیرین لیک لهری، یارین دوداغیندا تبسم کیمی اری ییر، یاناق لاریندا قیزیل گول کیمی قیزاریر، سونرا اوچوب کدر - سئوینج یاشینا چئوریلیر، بیرجه دهنه شئه مینجیگی کیمی یارین قارا گؤزلهریندهن آخیب و ماوی اطلس آتینه یینده اریب، ایتیر.

«آرزی»

اونودورسا منی ائل، چکمه تاریخ آدمی
ایستهرم آئی تکی یورد اوسته گئجه
شوق سالام.

ائل اؤز دوغما شاعیرینی انودارمی، خالق لیاقتلی ائولادلارینا لاقیدمی قالار؟ یوخسا بونلار شاعیرین اویدورماسی دیر؟ دوغروسو بس بو ائل - اوپا لاقیدلیبی نه دیر؟ بو مصراع لاردا بیر آجی حقیقت گیزلنیر، اودا بودورکی ساتقین لار، لووغالار، غفلت یوخوسوندا اوپوموش یاش سیز آدمالاری خالق آدلاندیریر، ظلم و استبداد اوچوندان صحیفه لهری قارالامیش لووغالیق لاری، قوندارما حادئه لهری تاریخ، قلمه وئرمیش لهر. اونلار ائل -

اوبانین حقیقی تاریخی، لیاقتلی ائولادلارینی دوغما خالق لارینا یاد ساییش لار.

شاعیرده بو قوندارما، تاریخین، یوخولو آدمالارین یانیندان ساییماز یانا اؤتوب، دوغما یوردونا، سئودییی خالقینا سئوگی و محبتینین جؤهرینه دؤنمهک، ایشیق اولماق ایسته ییر. گئجه لهرده اولدوز کیمی آئی کیمی پارالایب، وطن گئجه لهرینی، ائل لهرین یوخوسونو آیدنلیغا بوروندورمهک ایسته ییر. بئله تمناسیز سئوگی له دولان اورهک یالنیز و یالنیز انسان عشقی له چیرپینا بیلر.

هر ایکی شعرین اؤزونه مخصوص بدیعی دهیه ری وار: «آرزو» شعری آذربایجان شعرینده بول، بول ایشله نهن هجا وزنی نین ۱۱ لیک اؤلچولو، (۶+۵) بؤلگولو شه کیلینده یازیلیر، بو ۱۱ لیک هجالی وزن، سئوگی و محبت دویغولارینین موسیقی آهنگینه داها او یغون بیر وزن دیر.

«آرزو» شعری خاطرله رین، آرزولارین، اوپانیشی نین طبیعت عنصرله رینده تصویرلنمه سی، انسان اوره یینده اوپاتیدیغی حس لهرده جانلارناماسی فورماسیندا وئریلمیش دیر. شعرین ایشیلادیغی صمیمی لیک، کؤورهک لیک، اینجه و ظریف موسیقی ایله مشایعت اولونور. بوموسیقی سؤزلهرین دوزولوشوندهن، بیر - بیری سینی اواز لاندیرماسیندان

توره نیب و رنگ چالارلارینین اوپاتیدیغی حزین و کؤورهک دویغولارین سه سله شمه سی ایله تاماملانیر. شعرین هر بیر بندی، سؤزلهرله یارانمیش بیر رسم لوحه سی دیر. بو گؤزل لوحه لهر، ناکام محبتین اوچوندان، هجرانلی گئجه لهرده حسرت لهر، اضطراب لارلا آلیشان،

سئوگیلی سی نین، گؤزلهرینده امید قیغیلجیمینا، یاناق لاریندا قیزارتی یا، گیله لهرینده شئه مینجیغینا دؤنمهک آرزوسویلا یاشایان سئودالی بیر گه نجین آرزولاری دیر، بو آرزولار جانلی، صمیمی، اوپراز لاردا جانلاندیرمیش دیر.

«آرزو» شعرینده کی وحشی گؤیهرچین «آرزی» شعرینده گؤزلهره گؤرونمه دن، آرزولاردا اوچان «زمرّد» قوشونا چئوریلیر.

بوشعر، عدالت و آزادلیق لا، استبداد و ظلمون، ایشیق لا، قارانلیغین، سوسوزلوق لا، بولاغین، امکان لا، حسرت لهرین، یادلار لا، دوغمالارین یاراتدیقلاری تضادلار فورماسیندا، ایشیغین، دورولوغون، ائل - اوبانین، انسانلارین، دونیانین ورغونو اولان دهرین دوشونجه لی، بیر وطنداشین تمثالینی یارادیر.

آرزی شعری: آذربایجان کلاسیک شعرینده چوخ یازیلیمیش و ایشله نیش عروض وزنی نین رمل بحرینین «زحاف» نوع لاریندان اولان «فعالتن، فعالتن، فعالتن، فعالتن، فعلن» وزینده یازیلیمیش دیر. مصراع لاردا کی سؤزلهرین، دوزومو، وورغولاری، مصراع لارین یئرلی، یئرینده قیریلیماسی اونا خصوصی بیر آهنگ باغیشلامیش دیر. مصراع باشی ایشله نهن سؤزلر، قافیه لهر بیر بیرلهرینی تمام لایاقل، شعری بوتوله شدیرمیش و کامل له شدیرمیش دیر. شعرین مضمونوندا دوغان جسارتین، غیرتین، تواضعکارلیغین، آهنگی، آغیرلیغی، متین لیبی، اونون لحنینده تام دویولور.

شعر لوحه یاراتماق مقصدی له قورولمامیش دیر. بلکه گئیش فضا لارین، بویوک آرزولارین منظره سینیی بیغجام، که سه رلی، توتارلی تصویرلر و سیمبول لارلا جانلاندیرماق ایسته میش دیر. شعرده کی «قطب اولدوز»، «فانوس»، «گئجه»، «یولچو»، «یورد»، «آئی» و ... کیمی اپی تله ر داها آرتیق سیمبولیک خارا کتر داشی ییرلار. آرزی شعری اوخوچودا دهرین حس لهر، دوشونجه لهر اوپاداراق اونلاری دوشوندورمه یه مجبور آئدیر.

خیالیندان دوغولوب بوللور جامدا تیتیره شهن بیر کؤلگه کیمی گؤرونمهک، او محزون کؤنولو، «یاری» بیرجه آنلیغادا اولسا سئویندیریر، گؤزلهرینی گولدرومهک، یاخود هجرانلی گئجه لهرین غملی قارانلیغینی ایشیق لاندیران، سئوگی کدرلی گئجه لهرین مونسسی «شام» یین تیتیره شهن ایشیق لاریندا بیر سؤنوک نور اولوب، او گئجه لهرین غمینی، کدرینی یونگول له شدیریر، آیدین لاشماغینی آرزولاییر.

«آرزی»

ایستهم نقش و نگاریم قالا، شعریم اوخونا
ایستهرم بیر سیزی حسرت تک،
اوره کلرده قالام.

شاعیرین اؤزو اوچون بیزدهن اوماجای بیر شئی یوخدور. او نه هیکل لهره، پورتره لهره، چئوریلیر گؤزلهرین اؤتونده جلوه لهنمهک آرزو سوندا دیر، نه ده کی شعرینین قازاندیغی شهرته اوپوب، اؤیونمهک ایسته ییر. یوخ، او شهرت دالیسی جا دئیل؛ او گونده لیک شان - شهرت دهن، جیلیز آرزو و ایسته ک لهردهن قاجینیر، شهرتین گورولتوسوندا، پارلیتی سیندا ایتیب - باتماق ایسته میر، شاعیر بویوک لویو، اوزون عومور لولویو، انسانلارین اوره ک لهرینده، یاشاماقد گؤرور. تمناسیز لیغیندان، تواضع کارلیغیندان آسیلی اولاراق، شخصی حیات تجربه لهرینه اساسلاراق، حسرت لهر، انتظار لار، آجی لار، سئوینج لهره قاریشیب، انسانلارین اوره یینده یاشاماقد آرزو سوندا دیر.

«آرزو»

بیر تبسم اولسام دوداقلاریندا،
سولتون یاناق لارین قیزیل گول اتسم.

ادبیات شناس لار و ساھر

آذربایجانین بؤیوک شاعیری حبیب ساھر حاقدا عالم له ادبیات شناس لار و اجتماعی خادم له اؤز چیخیشلاریندا، بؤیوک شاعیریمیزین، ادبیاتیمیزدا، اجتماعی حیاتیتمیزداکی موقعینی آیدینلاتماغا چالیشمیشلار. امکان داخیلینده اونلارین سئجهمه له رین. اوخوجولارین نظرینه چاتدیرماق ایسته بیرم.

ع. آغ گونئیلی

میرزا ابراهیم اوف

جنوبی آذربایجانین ایندکی قوجامان شاعیری، استتیک گؤزه لیبی ایله سئچیلن شعر له مؤلفی، حبیب ساھر، وطی محبتی نین اوزاق یئرله رده، غربت اؤلکه له رده، انسانین سینه سینده نئجه قوور ائتدیبینده دانیشیر.

حسین مهدی

... آذربایجان معاصر شاعیر له ری ایچهری سینده حبیب ساھرین ده آدی حرمت له یاد ائدیلمه کده دیر. شبهه یوخدورکی او سون درجه اورژینال استعدادا مالک بیر شاعیر دیر. اونون اثر له رینده اؤزونه مخصوص گؤزه ل خصوصیت له ر آز دئییل دیر. ساھر ده ان چوخ نظری جلب ائده ن بیرجه ت حادثه له ر اولدوقوجا صمیمی و هیجانلی مناسبت گوسته رمه سیدیر اونون شعر له رینده افاده اولونان فیکیر له ر، بدیعی صورت له ر و بدیعی تصویر له ر یولویلا افاده اولونور.

گنجعلی صباحی

ساھر بیر زحمتکش عائله سینده دونیایا گه لدی کی، الی قابارلی لارین حیاتی اونون الهام منبعی اولموشدور. اثر له رینده خالقینین آرزو - ایستک له رینی اوره ک آغریلارینی ساتقین حاکم له ر طرفینده نئجه تالان ائدیلب سورگون له رده، ظلمه، ستمه معروض قالدیقلا رینی، بدیعی اوپراز لار و دولغون افاده له رله قلمه گه تیره ره ک ائلی ایله آغلامیش، ائلی ایله گولموشدوراونا گؤرده ده ائل له ر اونون خاطره سینی عزیز

ساھر، آزاده لیک و حریت شاعری اولدوغو حالدا؛ گؤزه ل لیک له ر شاعری دیر

توتاجاق، اونوما یا جاق دیر.

م - ع فرزانه

ساھر عؤمور بویو اؤز خلقینین آنا یوردونو، دوغما دیلینی، آلولو عشقیله سئومیشدیر. بو مقدس و انسانی عشقین اوجواندان باشی بلاله ر چه که ن شاعر، هئج زامان اؤزونو خلقینده ن و وطنینده ن قیراخدا حس ائتمه میشدیر. او هر بیر یازی سینین آیاغینا باتان تیکانین آجی سینی اؤز اوره سینده حس ائتمیش، هر بیر پناهه سیزین کؤکسونه ده یه ن یوموروغون آغیرلیغینی اؤز جانیندا دویموشدو.

ساھر، آزاده لیک و حریت شاعری اولدوغو حالدا؛ گؤزه ل لیک له ر شاعری دیر.

اونون، شعر و نثر قلمی بیر فسونکار نقاش فیرچاسی قدر طبیعتین و حیاتین اینجه لیک له رینی و یاراشیقلا رینی دوغرولتماقدا ساحر دیر ...

آلو

اجتماعی یازچی و شاعیر، معارف، علم و مدنیت خادمی، ساھر، بیر عؤمور سلطنت علیه نه مبارزه، مردلییین، جسارتین، ائل - اوباسینا، آنا دیلینه سونسوز عشق و علاقه سینی پارلاق شه کیله نمایشه قویوب. سلطنت و اونون عیبه جه رلیک له رینی افشاء ائدیب. ساھرین اثر له ری بو مدعا یه دائیلماز شاهددیر.

جعفر مجیری

بو دؤرون جنوبی پوئزیاسی، تبریز،

باکی، اورمی و دیگر شه هه ر له رین طبیعی گؤزه ل لیک له رینه حسر ائدیلمیش شعر له ر، جنوبی آذربایجانین مادی نعمت له رینین ترتمونو احاطه ائده ن پوئتیک پارچالارلادا زنگین دیر. گؤرکه ملی معارف خادمی، استعدادلی شاعیر، حبیب ساھرین یارادیجیلیغیندا بونو تصدیق ائده ن نمونه له ر چوخدور.

بکیر نبی یف

«لیریک شعر له ر» حبیب ساھرین صنعت گلستانینداکی طراوتلی گول له رده ن ترتیب اولونموش خوش عطیرلی بیر چه له نگ دیر. اونو قوخولادیقجا، کتابی ورق له دیک جه گؤز له ریمیز اؤنونده مودریک و حساس بیر شاعیرین خالق مجاهدی نین مرد، لاکن سون درجه ده قایغی لی سیماسی جانلاییر.

وفا علی یف

آنا یوردا محبت، خالقلا ری آزاد گؤرمه ک آرزوسو، اجتماعی برابر سیزلییین و ظلمون تنقیدی ساھر شعر له رینین اساس موضوع سودور.

دوکتور حمید نطقی

«عشق»، «یوردسئوگی سی»، «حسرت» نغمه له رینی دیلیمیزین بوتون گؤزه ل لیبی ایله ترتم ائده ن بیر سه س ایدی. او حیفا کی لازمی قدر ائشیدیلمه دی و شعرینده ن حق ائدی بی اولچوده سؤز دئییلمه دی.

استاد حبیب ساھرین اثر له ری

حاضر لایان: مرتضی مجدفر

دوغوم: ۱۲۸۲ - تبریز
اؤلوم: ۱۳۶۴ - آذرای، تهران

فارس دیلینده نشر اولونموش اثر له ری

- ۱- میوه ی گس (مجموعه ی حکایات و خاطرات) ۱۳۵۴، انتشارات گوتنبرگ، تهران
 - ۲- ادبیات منظوم ترک (آنتالوژی، مشتمل بر شرح حال بیش از ۱۰۰ شاعر ترک زبان اهل ترکیه) ۱۳۵۶ انتشارات دنیای دانش، تهران
 - ۳- کتاب شعر ساھر (۱)، ۱۳۵۳، انتشارات نبی، تهران
 - ۴- کتاب شعر ساھر (۲)، ۱۳۵۴، انتشارات گوتنبرگ، تهران
 - ۵- شقایق (مجموعه ی شعر)، ۱۳۲۳، تبریز
 - ۶- سایه ها (مجموعه ی شعر)، ۱۳۲۴، تبریز
 - ۷- آفسانه های شب (مجموعه ی شعر)، ۱۳۲۵، تبریز
 - ۸- اساطیر (مجموعه ی شعر)، ۱۳۴۵، قزوین
 - ۹- اشعار برگزیده (مجموعه ی شعر)، ۱۳۴۳، قزوین
 - ۱۰- خوشه ها (مجموعه ی شعر)، ۱۳۳۲، قزوین
 - ۱۱- اشعار جدید، ۱۳۲۷، اردبیل
 - ۱۲- جغرافیای ایالت خمسه، ۱۳۲۷، قزوین
- استادین بیرسیرا اثر له رینده ن ده کی فارس دیلینده، مختلف ژورنال و ده رگی له رده، چاپا بوراخیلیب، اونلارین چوخ اولدوغونا گؤره آد وئرمه سینده ن واز کئچیریک.
- آذربایجان دیلینده چاپ اولونموش اثر له ری
- ۱- لیریک شعرلر (شعر مجموعه سی)، قزوین، ۱۳۴۳
 - ۲- کؤشن (شعر مجموعه سی)، قزوین، ۱۳۴۳
 - ۳- سحر ایشیقلا نیر (شعر مجموعه سی)، تهران، ۱۳۵۸
 - ۴- سؤنمه ین گونش لر (فارس دیلی نین کلاسیک اثر له رینده ن سئچیلیمیش ترجمه له ر)، تهران، ۱۳۶۱ مرتضی مجدفر
 - ۵- داغ - یئنیق خاطره لر (خاطره مجموعه سی)، تهران، ۱۳۶۱
- استاد حبیب ساھرین ان چوخ اثر له ری

آذربایجان دیلینده یازیلیب، کی مختلف ده رگی له رده چا پا بوراخیلیب بو اثرله رگی، ایکسی یوز شعر و مقاله ده ن آرتیق دیر، انتلاب دان سونرا آذربایجان دیلینده نشر اولونموش وارلیق، یولداش، یئتی یول، انقلاب یولوندا و باشقا ده رگی له رده چاپ اولونوب.

فارس دیلینده ترجمه اولونموش اثرله ر (چاپ اولونموشلار)

۱- منظومه ی آرزو و قمبر، تهران، ۱۳۵۵، نشر مازیار (ترجمه از دکتر ح. صدیق)

۲- چند شعر در «آثاری از شعرای آذربایجان»، تهران، ۱۳۵۱، نشر بابک (ترجمه از دکتر ح. صدیق)

۳- شش شعر با مقدمه ای تحت عنوان «نمونه هایی از شعر ساهر»، تهران، مجله خوشه، سال ۱۳۴۷، ش ۲۴ (ترجمه و معرفی از دکتر ح. صدیق)

۴- درس گلستان، تهران، ۱۳۵۸، مجله ی هفت قصه، ش ۳، ترجمه از: مرتضی مجدفر

چاپ اولمامیش اثرله ر (فارس دیلینده)

۱- کتاب شعر ساهر (۳)

۲- ترجمه ی اشعار «شارل بودلر» فرانسوی به فارسی و ...

چاپ اولمامیش اثرله ر (آذربایجان دیلینده)

۱- قیز سسی، قیزیل سسی، قازان سسی (خاطیره لر مجموعه سی)

۲- خاطیره لر یا حیاتی ن یئددی بوروقلاری

۳- خاطیره لر، باشا گلن چکیلیر

۴- فرانسویز جادان ترجمه لر (شعر صورتینده)

۵- جغرافیا، ادبیات و اینجه صنعت حاققیندا مقاله لر.

۶- ساتیریک و طنز یازیلار مجموعه سی و نتیجه دفتر شعر مجموعه سی

حبیب ساهر حاققیندا یازانلار

۱- حمید آراسلی ۲- دکتر حسین محمدزاده ی صدیق ۳- مهدی حسینی ۴- قاسم جهانی ۵- شکور انلچین ۶- گنجعلی صباحی ۷- وفا علیف ۸- بکیر نبی اف ۹- مرتضی مجدفر ۱۰- کاظم سادات اشکوری ۱۱- هاشم طرلان ۱۲- آلاو

حبیب ساهرین امضاءلاری

۱- ساهر ۲- اولکر ۳- لادری ۴- آیدین ۵- آقجاناباتی ۶- غرب ۷- ح. غرب و ...

اولمهز شاعر

۱- آلاو

قیزیل گول له ر واغام اولوب تۆکوله نده بوداغیندا.

اولمهز شاعر، سهن جان وئردین بؤیوک گونله ر سوراغیندا

نگار رفیع بیگلی

گونه ش قارابولوتلار دالدا سیندا قالارسادا، یئنه ده گونه ش دیر.

پارلاقلیغی، ضیاسی سؤنه سی دئییل.

ولکان آغیر - آغیر سؤخورلار آلتیندا سؤسقون قالسادا، یئنه ده

ولکان دیر، بیرگون تام قدرتیه پوسکوره جه ک.

ادبیات سمایزین پارلاق و نورلو گونه شی، پوسکوره ن ولکانی، ساهری، چولقامیش، شاهلیق اصول - آدازه سینین

قارا پرده سی حکماً بیرگون بیرتیلجاق و اونون تمیز ولکه گؤتورمه ز ادبی

سیماسی تام جیلاسیلا پارلایاجاق.

ساهر علیه نه شاهلیق دؤورونده آپاریلان اییره نج تبلیغات هه لده داوام

ائتمه ده دیر.

ساهر شعری میزی خیالی دلبر و صفینده ن آزاد انده رکه، اؤنا خالقا

خدمت ساحه سینده وظیفه وئریر.

توهم له رده ن دؤغموش عشقله ر عالمینده ن خالق ایچینه گه تیریر و

خالقین محرومیت، درد - غمینی، خیرخواه و مقدس آرزولارینی، ان عالی

بدیعی شه کیلده قلمه آلیر. ساهر شعری میزین مضمونونو خولیایی

عشقله ر و هوس دونیاسیندان اجتماعی و انسانی مضمونلارا یؤنه لدر.

ساهر وصف انتدیسی قیز، داها آزیلگن - بوزولگن رنگین قیزلار دئییل، بلکه:

«بالچیق انوله ر، گونه حسرت فرش توخیان یئتم قیزلار» دیر.

ساهر ایناملا، سلطنت و اونون تئوره دیسی ظلم، استبداد و

عیبه جه رلیک له ری علیه نه مبارزه آپاریب و بویولدا قهرمانجاسینا

آدی - مملاییب. او شاهلیق دیکتاتوراسینین دنئوریلمه سیبه

اوره کده ن اینانان شاعر ایدی. قارا، قاتی قارانلیق گنجله ر اؤز یئرینی ایشیق

سحره وئرمه سینه ده رین اعتقاد به سله بیردی:

«سحر ایشیقلا نیر آچ پرده نی گؤزل بیر آن.

قارانلیغا آلیشان گؤزلریم ایشیقلا نسین.

جنوبی آذربایجاندا سربست شعر ساهر ده ن بیر نسل قاباق میدانا چیخماسینا باخما یاراق، ساهر بو یئنی هنر شکلینه رسمیت وئردی

بیر آز اوزاقلارا گؤز تیک کی داغلار آردیندان.

آزادلیغین شفقتینده قیزیل گونش یانسن»

۱۷ دی ۵۷ جنوبی آذربایجاندا. سربست شعر

ساهر ده ن بیر نسل قاباق میدانا چیخماسینا باخما یاراق، ساهر بو یئنی

هنر شکلینه رسمیت وئردی. اگرچی خامنه لی میرزه جعفر و تقی خان رفعت

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

جنوبی آذربایجاندا سربست شعر ساهر ده ن بیر نسل قاباق میدانا چیخماسینا باخما یاراق، ساهر بو یئنی هنر شکلینه رسمیت وئردی

بیر آز اوزاقلارا گؤز تیک کی داغلار آردیندان.

آزادلیغین شفقتینده قیزیل گونش یانسن»

۱۷ دی ۵۷ جنوبی آذربایجاندا. سربست شعر

ساهر ده ن بیر نسل قاباق میدانا چیخماسینا باخما یاراق، ساهر بو یئنی

هنر شکلینه رسمیت وئردی. اگرچی خامنه لی میرزه جعفر و تقی خان رفعت

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له ر: ۶۰۱ - ۶۰۷، ۷۱/۵/۳ - ۷۱/۵/۱۰

۶۱۲، ۷۱/۵/۱۷ و ... امید اندیره م ساهرین اثرله ری

توپلانیب و نشر اولسون و بوبویوک ادبیاتچی حاقدا؛ علمی و تنقیدی

آراشدیرمالار آپاریلسین.

چاغداش ادبیاتیمیزین گؤرکه ملی و اولمه ز نماینده سی فروغ آزادی،

نومره له

حبیب ساھر ایلہ

دائمی شوق

دانشیق آباران

مرتضی مجدفر

□ انقلابدان قاباکی آذربایجان ادبیاتی حاقیندا نه سؤیله به بیلهر سینیز؟

■ ۱۳۵۷ - نجی ایلده اول هامی بیلیرکی ایراندا سلطنت رژیمی هر جوره آزادلیغین اؤنونو آلمیشدی. اوقدر کی حتی اگر مثلا تورکجه، ترکمانجا، یازی، کتاب، شعر وجوده گه لسه ییدی، بؤیوک بیر جنابت ساییلیردی و یازیچی لاری، شاعرلری زندان لارا سالیب اولدوروردوله. انقلابدان سونرا... بیر آز زمان ایچینده آذربایجان ادبیاتی چوخ رونق تاپدی. تبریزده و تهراندا بیر چوخ مجله لهر و نشریه لهر چاپ اولوندو.

اما تاسفله اولسون کی بونشریاتین و بو آثارین عمر و چوخ قیسا اولدو و بیر چوخ لاری طلوع ائله دی و غروب ائله دی. ایندی یالنیز تهراندا ایکی نشریه آذری جه چاپ اولور. تبریزده ده بیلیمده کی نه لهر واردی؟؟

مدرسه متوسطه ده تحصیلاتیمی قورتاردیم. بیر زمان کوردوستاندا معلم ایدیدم؛ سونرا استانبولا گئدیب، اورادا، استانبول اونیورسیتته سینده جغرافیا علملری زمره سینده تحصیلات ائله ییب، یئددی ایل اورادا یاشادیقدا سونرا اؤز وطنیمه دؤندوم. ۱۳۲۰ - نجی شمسی ایلینده آذربایجاندا آذری دیلینده ادبیات چوخ رونق تاپدی، آزادلیق اولدو، اوزمان من چوخ تشویق گوردوم و بو سایه ده بیر آز زماندا چوخلو حکایه لهر، داستانلار و شعرلهر، و جغرافیا باره سینده یازیلار یازدیم و چاپ اولوندو. بیرنجی اثریم لیریک شعرلهر ایدی کی قزوینده چاپ اولوندو. ایکینجی سی کؤوشه ن ایدی. تهراندا دا بو یاخین زمانلاردا سحرایشیقلا نیر کتابیم چاپدان چیغیب دیر.

معاصر انسان پرور شعریمیزین بانی لهرینده اولان استاد حبیب ساھر ایله چوخدان بهری گؤروشمه ک دانشیق آرزوسوندا ایدیدم. بوتون شعرلهرینده آزادلیق، حریت، وطن پرورلیک و زحمتکش لهر حقوقوندا دفاع ائده ن، یورولماز اینجه روحلو شاعری، ساھری گؤرمه ک منه چوخدان قسمت اولموشدو. بیرنجه دفعه اونون محضرینده اوتوروب اوستادانه صحبت و گؤسته ریش لهرینده فایدا لانی شیدیم. اما بو دفعه اوستادین یانینا مصاحبه مقصدی ایله گئدیردیم. اوستادین بیر آزجا مریض اولدوغوندا بیلیردیم. ائوینه گیردیکده، اونو بخاری نین یانیندا صندل اوستونده گوردوم. آغ آبپاق پامبیق کیمی ساچلارینا گؤزوم ده یدیکده اوزون کئچمیش لهر بیر آندا اولورسا اولسون، نظریمده کئچدی. بیر عمر که ندلی لهر حقوقوندا دفاع اوغروندا منظوم ادعانا مه لهر یازان شاعرین داغ کیمی سارسیلماز هیکلی نظریمده جانلاندی. دانشیقین، انساندا عشق و اینام دویغوسو اویاتماغینا ایناندیقیم اوستادلا صحبته باشلا ییریق:

- تبریزده ده، ده ده قورقود چاپ اولور.

- تبریزده ده، ده قورقود

□ حیاتی نیزی و اؤز کئچمیشینیزی اثرلهرینیز حاقیندا لطفا بیر آز معلومات وئرین:

■ تبریزلی یه ۱۲۸۲ - نجی شمسی ایلینده تبریزده سرخاب محله سینده آنادان دوغولدوم. چوخ کیچیک یاشلاریندا یتیم قالدیق. یعنی بابامی قوناق چاغیردی لار، بیرده قوناقلیق دان دؤنمه دی. چوخ چه تین لیک لهر ایچینده زندگانلیق ائله دیک. اول لهر ماللا مکتب خانالاریندا، سونرادا یئنی آچیلیمیش مدارس متحده لهرده، فلانلاردا، سونرادا

چسبیرمیش. ارومیه‌ده مراغادا بیلیم‌ره‌م بیر شئی‌له‌ر واردی، یوخدو؟

□ انقلابدان سونرا جانلانماقدا اولان مترقی و انسان‌پرور معاصر ادبیاتیمیزی نجه‌گؤرورسونوز؟

■ انقلابدان سونرا دئمک اولور کی بیزیم معاصر ادبیاتیمیز فوق‌العاده انکشاف تاپمیش و هئچ ده کئچجه‌یه یعنی اول‌کی زمانلارا به‌نزه‌مه‌بیر، گه‌نج یازچی‌لار و شاعر‌له‌ر وجود گه‌لیب‌له‌ر کی، بیز چوخ‌لارینی تانیمیریک، فقط اثر‌له‌رین گؤروروک. بو ادبیات ایندی اؤز یولونا دوشوب. اگر خلقیمیزده علاقه اولو و کؤمک اولو، بو چشمه قورومویا جاق‌دیر. یاواش - یاواش سولار بولاندیسا، دورولاجاق‌دیر و یولونا گئده‌جه‌ک. یالنیز بیرمانع وار، اودا بودور کی گه‌ره‌ک تازا نسل‌ده، جوان‌لاردا لاقه اوپاندیرمالی و اونلاری اؤز انادیل‌له‌ری و اصیل ادبیات‌لاری ایله آشنا ائتمه‌لی.

□ معاصر آذربایجان شعری حاققیندا نظریه‌لر نهدیر؟

■ معاصر آذربایجان شعری حاققیندا مثلا نه باره‌ده دانیشماق ولور؟ یعنی فرم یا موضوع یا ایده یا مقصد باره‌سینده؟ دئمک اولور کی ایندی آذربایجان معاصر شعری آز - چوخ زمانلا و بو عصر‌له یوللاشیری. یعنی قدیم‌کی زمان کیمی یأس‌آمیز شعر‌له، نوحه‌له‌ر، مدیحه‌له‌ر دئییل. ایندی معاصر شعریمیز خلقین حیاتی، آرزولارینی نظره آلیب اونلارا یول گؤسته‌ریر، ایشیق سالیبری. بودا بؤیوک بیر امیدوارلیق‌دیر و دئمک اولور کی آذربایجان معاصر شعری بوگون دونیانین آن مترقی ملت‌له‌رینین شعری ایله او قدر فرقی یوخدور.

□ ایندی‌لیک آذربایجان نثری مور‌دینده نه‌له‌ر دییه‌بیلر سینیز؟

■ تاسف‌له‌ر اولسون کی انقلابدان بو طرفه و انقلابدان اول آذربایجانجا بیر چوخ منظوم اثر‌له‌ر وجوده گه‌لیب، حتی چاپ اولوب‌دور. آنجاق نثر، داستان، حکایه و تحقیقات ائله‌کی گه‌ره‌ک‌دیر

وجوده گه‌لمه‌یب‌دیر. آما منجه شعر ایله برابر و یاناشی، نثرده گه‌ره‌ک ترقی ائتسین. ایندی آذربایجان نثری باره‌سینده بیرگؤزه چارپان چوخ بیر اهمیت‌لی بیر موضوع وار، اودا بودور کی بیزیم جوانلاریمیز، اونلار کی مثلا که‌ندستانلی دیلار، اونلار خلق دیلینده چوخ شیرین و گؤزله‌ر بیر حکایه‌له‌ر و نثر‌له‌ر و بیایاتی‌لار یازیرلار. بودا دئمک کی اصلا شعرده‌ن گئری قالمایر، شعر قدر گؤزله‌ر دیر و خلقین خوشانا گئدیرو اونا گؤره گه‌ره‌ک مجله‌له‌رده و کتاب‌لاردا شعر مقابله‌نده نثرده یازیلما.

□ سیزین یازدیغینیز هانگی اثر‌له‌ر هله‌چاپ اولمایب‌دیر؟

■ منیم دئمک کی یعنی شعر اولسون، نثر اولسون، داستان - حکایه اولسون، دئییه‌بیلره‌م کی بیر قالاق چاپ اولونمامیش و بو قچادا قالیب توزلانمیش اثر‌له‌ریم وار‌دیر. ایندی لیک هئچ بیر امیدیم یوخدور کی بو اثر‌له‌ر منیم حال حیاتی‌مدا چاپ اولونسون و خلقین ایله چاتسین. بودا منیم ایچون بؤیوک بیر حسرت‌دیر و علتی‌ده بودور کی، دوغروسو، بیزی تشویق ائده‌ن‌له‌ر، ایندی‌یه قدر منده‌ن ایسته‌مه‌یب‌له‌ر کی بو اثر‌له‌ریمی اونلارین اختیاریندا قویوم و اونلار چاپ ائله‌تدیریب، خلقین ایله چاتدیرسین‌لار. حتی بیر چوخ واخت‌لار اولوب کی من مجله‌له‌ره و نشریه‌له‌ره 'اینه‌دی' یعنی چاپ اولونمامیش اثر‌له‌ریمی گؤنده‌رمیشم، چاپ ائتمه‌یب‌له‌ر. اونا گؤره، ایندی لیک بیلیم‌ره‌م (گولومسه‌نیب، دانیشیغا، ادامه‌وئریر)، بو قارابخت اثر‌له‌رین طالعی نه اولاجاق‌دیر؟

□ بیزیم مترقی و انقلابی شعر و نثریمیز ایندی نجه اولمالیدیر؟

■ دئمک ایندی زمان ده‌بیشیلیب، او قدر ده‌بیشیلیب کی سانکی قدیم زمانلاردان یوز ایل‌له‌ر کئچیب‌دی و دنیا شکلین ده‌بیشیب‌دیر، هر شئی عوض اولوب‌دور. ایندی‌ده بیزیم معاصر ادبیاتیمیز گه‌ره‌ک بو زمان‌لا و بو عصر‌له یاناشی، او یغون اولوب و بیر

اثر‌له‌ر یارانسین کی خلقین حیاتی، گؤزه‌لله‌دیب و آزادلیق یولونو ایشیق‌لان‌دیرا و خلقی موهورماتدان و بوش فیکر‌له‌رده‌ن قورتاریب، آیدین بیر یولا هدایت ائتسین و گه‌له‌جه‌یه ایشیق سالیسین و اونلارا آنلاتسین کی دنیا ده‌بیشیلیب و ده‌بیشیلمه‌کده‌دیر. هئچ بیر زمان، هئچ بیر شئی دونیادا ثابت قالانماز. شعرده، نثرده، ادبیات‌دا دنیا ایله و حیاتی تقاضاسی ایله برابر، هرگون ده‌بیشیلیب. گؤزه‌لله‌شیر و اجتماعی له‌شیر. اونا گؤره بیزیم شعریمیز و نثریمیزیم گه‌ره‌ک بو عصر‌له، بوزمانلا او یغون اولسون. مثلا یالنیز شاعر‌له‌ریمیز، یازچی‌لاریمیز اؤز باش‌لارینا گه‌له‌ن فلاکت‌له‌رده‌ن، یتیم، لیک‌له‌رده‌ن، سوسوزلوق‌لاردان، آجلیق‌لاردان شکایت ائدیب، خلقین اوره‌یینی سیخماسینلار، و اونلارا داها امید وئریجی و داها تازه و آیدین بیر اثر‌له‌ر گؤسته‌رسین‌له‌ر.

□ گه‌نج حکایه و شعر یازانلاریمیزا توصیه‌له‌رینیز نه اولایبلر؟

■ دوغروسو من جوان شاعر‌له‌ریمیزه و یازچی‌لاریمیزا بیر توصیه ائده بیلمه‌رم. آخی هر

کسین بیر مکتبی وار، بیر سلیقه‌سی واردی، و او یول ایله گئدی، مثلا من اونلارا دئییم کی آغا قسیده یازما، غزل یاز؟ یاداکی داستان یازما، ساتیریک شعر‌له‌ر یاز؟ البته اونلار اؤز‌له‌ری بیلمه‌لیدیر کی بو زمان خلقه نه‌له‌ر لازم‌دیر. ادبیات نجه اولمالی‌دیر و شعرین رولو خلقین زندگانلیغیندا نه تاثیر‌له‌ری اولو بیلیر؟ منیم عقیده‌مه‌ج بودور کی جوان شاعر‌له‌ریمیز و یازچی‌لاریمیز اولاً شعرین فرمونو نظره آلما‌لی‌دیلار. یعنی شعرده‌ن عروض وزینی بوراخیب، اولدوقجا هجائی وزنده کی آذربایجان و تورک شعرینین طبیعی وزنی دیر، او وزنده شعر دئسین‌له‌ر، مثلا بیایاتی‌لار یا باشقا بیر شئی‌له‌ر وزینده. بیرده بودور کی حکایه‌له‌ر و داستانلار نجه‌کی قابقا دئدیم، گه‌ره‌ک اجتماعی اولسون، گه‌ره‌ک مترقی اولسون. آیه یأس اوخوماسین‌لار. اؤز شخصی زندگانلیق‌لارین و باش‌لارینا گه‌له‌ن بدبخت لیک‌له‌ری دئییل، خلقین، زحمت‌کش‌له‌رین چه‌تین حیاتی و اونلارین محرومیت‌له‌ری باره‌سینده آثار وجوده گه‌تیرسین‌له‌ر.

خاتلار

خزان چاغی
قیزیل‌گونش اودلانیدیر،
آغاجلارین یارپاقلاری
مین بیر رنگه بویانیدیر...
هر یارباغین بیر رنگی وار
سودا رنگی،
هسرت رنگی،
توتغون، توزلو
غربت رنگی...
خزان چاغی، یئل اسه‌رکن
یاغیر یارپاق،
ئوگون یارپاق
قالانیدیر، قالاق - قالاق.
یوللار اوزاق، گؤل‌لردین،
نسیم اسیر سرین - سرین
داغلا بیزیم، باغلا سیزین
یثربه‌رکن، یارپاق اوسته
قالماز ایزین...

بۇغازدا دویونلہ نهن سۆز

اوستاد "حبیب ساھر" نین نیسگیلی اؤلومونو دوشونہ رکەن کۆلگہلەر سہریلیب شہہرین اوستونہ!
اورہیی ایرینلی،
گۆزو کینلی،
نفسیندہ ظولمت قۇخوسو،
سہسیندہ گنجہ قۇرخوسو ...
قینیندا گیزلہ نیب ساییرشان اولدوزلار،
آیین جانیندا
قیزدیرما وار.
کۆلگہلەر سہریلیب شہہرین اوستونہ،
کوچہلہرین سینہ سیندہ
دۆیونور دیسکینتیلەر،
اٹولہرین اوستونہ
یاغیر تنہالیق.
پنجرہلہردہ تۇر قورور
ہورومجہکلەر،
مورگولہ ییر شہہر...

کۆلگہلەر سہریلیب شہہرین اوستونہ،
کۆلگہلی دیر زامان،
کۆی،
یئر.
دووارلار آرخاسیندا
چیلپاق قالمیش آرزی کتابینی
واراقلاییر شاعر.

کۆلگہلی دیر کتابدا،
واراقدا،
اوتاقدا...
اورہ ییندہ
یاز یاغیشی نین ہاواسی،
باخیشیندا
سئوگیلیلەر پیچیلتیسسی،
گوموشو ساچلاریندا
دولاشیر آیریلیق نسیمی.
من بو جاہانا سیغمازام - دئیہ
قانادلانیر سحرہ دۇغرو.

دالغاسیز بایراق کیمی
آسیلی قالیر ایواندان.
بارماقلاری دویونلو،
گۆزلہری سحرین پنجرہ سینہ تیکیلی،
آغزی آچیق،
سۆزو یاریمچیق؛
بۇغازیندا دویونلہ نهن
آہ سۆزومو،

یوخسا، آ.....! ائلدار موغانلی

ساھرہلہ...

ساھرہلہ عمر ائدیر،
ساھرہلہ شعر دئییر،
ساھرہلہ ...
پیر قیشین سحریندہ:
ایاغیندا
تزه چکمہ،
ایلکین قارین
بیرہم
بیرہم
یاغماسینی
سوزوب سئوینہن
بیر اوشاق تہک
سئوینیرہم
سئوینیرہم بونا من:
ساھرہلہ عمر ائدیر،
ساھرہلہ شعر دئییر،
ساھرہلہ ...

ساوالان تہک، قوجامان
ساوالان تہک، درد چہ کەن.
ساوالان تہک، صفالی.
ساوالان تہک، اؤلمہ یەن!
ساوالان تہک، آغ آبیاق
اونون قوجا ذیروہسی.
بولاق لار تہک، کە سیلمەز
اونون خوش زومزومہسی.

اٹل لہریمین قیشیندا
یئنیلمہ یەن بیر بلبیل!
قارائیل لہر اسەندہ
اییللمہ یەن بیر سنبل!
دیلیم کیمی، سئویملی،
اٹلیم کیمی، دۆزوملی.
قیشدا دا، گورمہ دییم
قانالار تہک

اوزوملی!

ہانسی یولدان گہلہ چہک
سؤیلہ یین گۆروم، اؤلوم؟
دایانیم قارشسی سیندا
ساھر یوخ،
اۆزوم اؤلوم!

دیلہرہم من اورہ کدەن:
بو "ہلہ" لہر چوخالسیین.
ایل لہردەن، ایل لہرہ جەن
بو "ہلہ" لہر اوزانسین...

گون یاندرمازا

سون باھاردیر

سانکی آغاج یارپاقلاری،

لاجوردی بیرمتدہ،

نافیشلاردیر ...

بیرپوخ فزان گلیب، گئچدی ...

بیرپوخ کروان قونوب، کؤچدی ...

بیر فزاندا،

یئتیتم قالدیق.

بیر فزاندا،

شودالاندریق

بیر فزاندا،

آلواندریق.

آن نہایت،

فولیلارین ہاواسینا،

قانادلاندریق.

بیر فزاندا،

پارلاق قیزیل گوش دوغوو

بیر فزاندا،

بولوت گلیب گونو بوغرو ...

آتلدارکن فزانلاری،

زمان بیزی قووالاری ...

گلدی زمان، گئچدی زمان ...

آیری دوشدوق یوردوموزدان

حسرت قالدیق سرین - سرین بولاقلارا

گول - چیبیکلی اوتلاقلارا...

زمان گئچدی، بیز قوردوق

سوسوز قالان آغاجلار تک

طراوتدن سالدی بیزی،

بیلم غربت...؟

بیلم فلک...؟

● حبیب ساھر